

www.koziej.pl

@SKoziej

Stanisław Koziej

**STRATEGICZNE
PROBLEMY
BEZPIECZEŃSTWA
POLSKI**

CZAS ROZWIJAĆ TEORIĘ I PRAKTYKĘ... SZTUKI BEZPIECZEŃSTWA

BEZPIECZEŃSTWO

międzynarodowe i narodowe (w tym obronność)

Sztuka bezpieczeństwa:

polityka i strategia bezpieczeństwa (w tym obronności),
zintegrowane (wielodomenowe, transsektorowe,
ponadresortowe) **operacje** bezpieczeństwa,
taktyka służb bezpieczeństwa

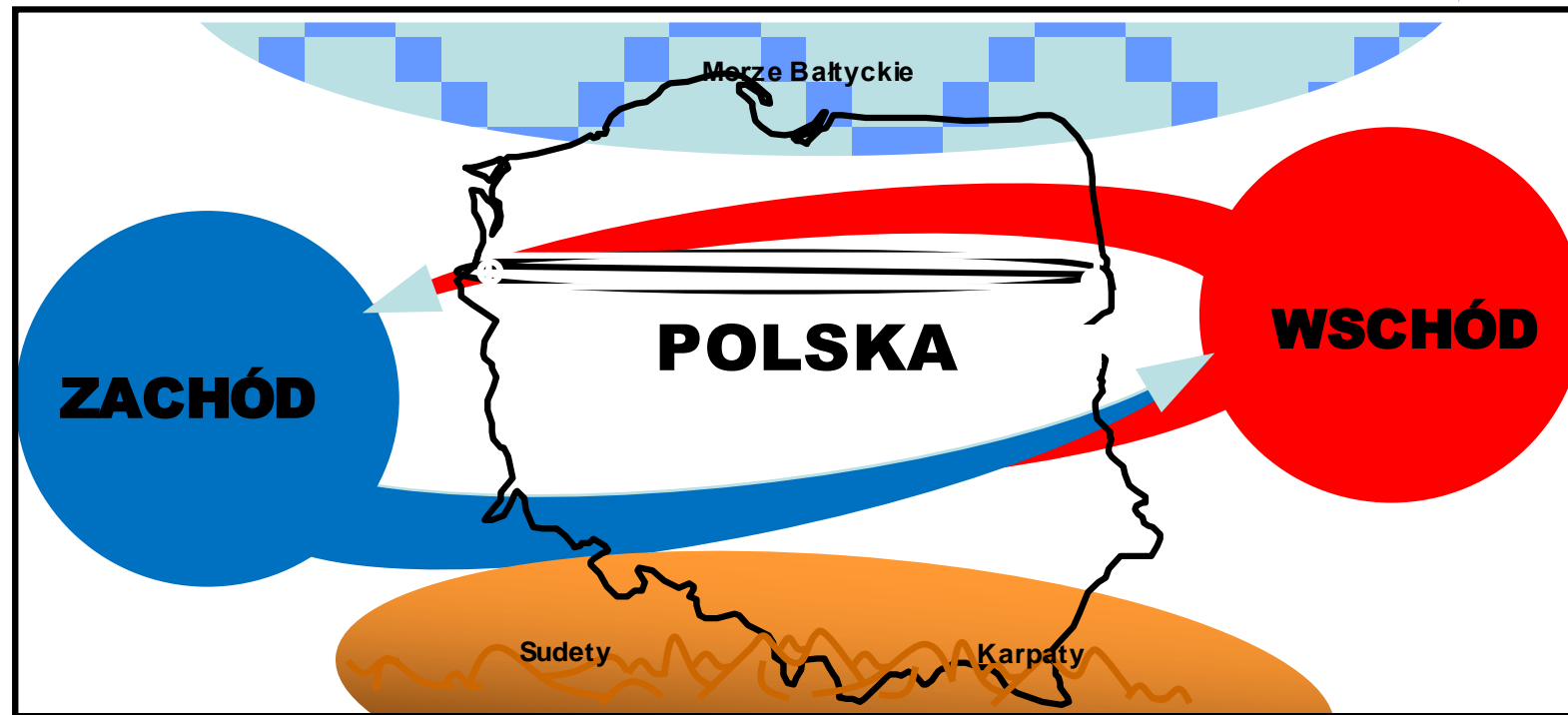
WOJSKOWOŚĆ

Sztuka wojenna:

strategia wojskowa,
sztuka operacyjna,
taktyka

**POLSKA
JAKO
STRATEGICZNY
PODMIOT
BEZPIECZEŃSYWA**

Geostrategiczne położenie Polski

HISTORYCZNA EWOLUCJA POLSKIEJ STRATEGII

- Polska Piastów – obrona na Zachodzie swoboda na Wschodzie**
- Polska Jagiellonów - mocarstwo**
- Upadek i rozbiory – słabość władzy centralnej, potem naród bez państwa**
- Polska międzywojenna – równy dystans między Berlinem i Moskwą**
- Polska w UW – ubezwłasnowolnienie strategiczne**
- Samodzielność strategiczna lat 90.**
- Polska w NATO i UE – integracja sojusznicza**
- Polska a II zimna wojna – adaptacja strategiczna**

Procedura budowania strategii

- 1. IDENTYFIKACJA INTERESÓW I CELÓW STRATEGICZNYCH** (**kim jestem, czego chcę:** *do którego portu chcę płynąć?*)
- 2. OCENA WARUNKÓW (ŚRODOWISKA) BEZPIECZEŃSTWA** (**co mi przeszkadza, a co pomaga w osiągnięciu interesów i celów strategicznych:** *które wiatry są mi przeciwnie, a które pomyślne?*)
- 3. SFORMUŁOWANIE STRATEGII OPERACYJNEJ** (**określenie koncepcji działania:** *jak płynąć, aby wykorzystać maksymalnie wiatry pomyślne, a minimalizować skutki przeciwnych?*)
- 4. SFORMUŁOWANIE STRATEGII PREPARACYJNEJ** (**nakreślenie strategicznych priorytetów przygotowania sił i środków potrzebnych do realizacji strategii operacyjnej:** *jaki okręt i załoga są potrzebne do wykonania rejsu i jak je do tego przygotować?*)

KONSTYTUCYJNE (art. 5.) INTERESY NARODOWE

Rzeczpospolita Polska:

- strzeże **niepodległości i nienaruszalności** swojego terytorium,
- zapewnia **wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli,**
- strzeże **dziedzictwa narodowego**
- oraz zapewnia **ochronę środowiska,** kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Konstytucja jako podstawa definiowania interesów narodowych

art. 5.:

- **PAŃSTWO** [*niepodległość, nienaruszalność terytorium*],
- **OBYWATEL** [*wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli*],
- **POTENCJAŁ NIEMATERIALNY** [*dziedzictwo, kultura*],
- **POTENCJAŁ MATERIALNY** [*gospodarka, środowisko*].

Interesy w dziedzinie bezpieczeństwa:

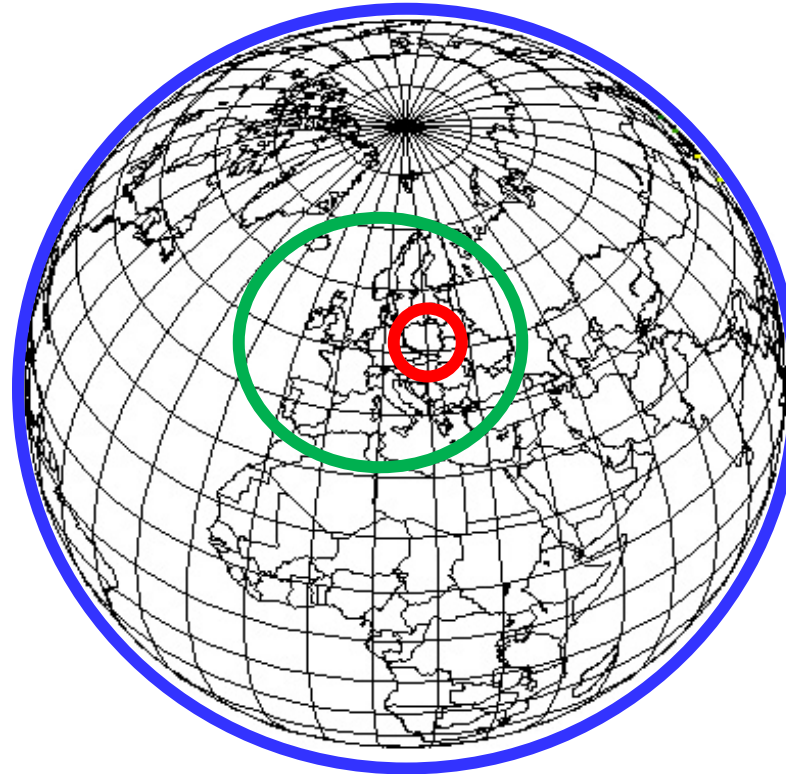
- **własny potencjał**
- **silne sojusze**
- **wolności i obowiązki obywatela**
- **ochrona obywatela i ludności**
- **bezpieczny rozwój społeczno-gospodarczy**
- **społeczno-gospodarcze wsparcie bezpieczeństwa**

Cele: operacyjne i preparacyjne

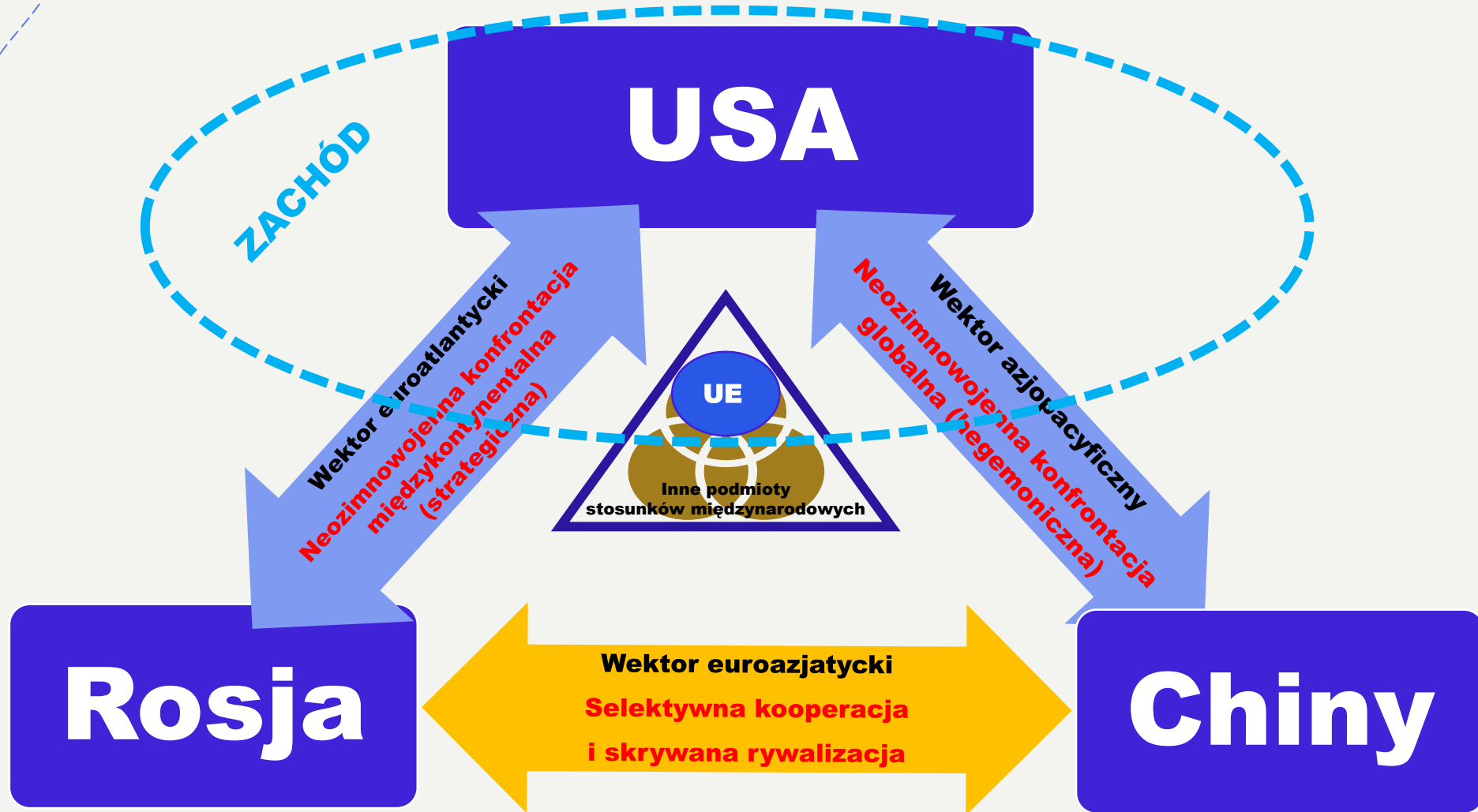
**STRATEGICZNE
ŚRODOWISKO
(WARUNKI)
BEZPIECZEŃSTWA
POLSKI**

Środowisko bezpieczeństwa: Wymiary

- **Globalne**
- **Regionalne/
Europejskie**
- **Krajowe**

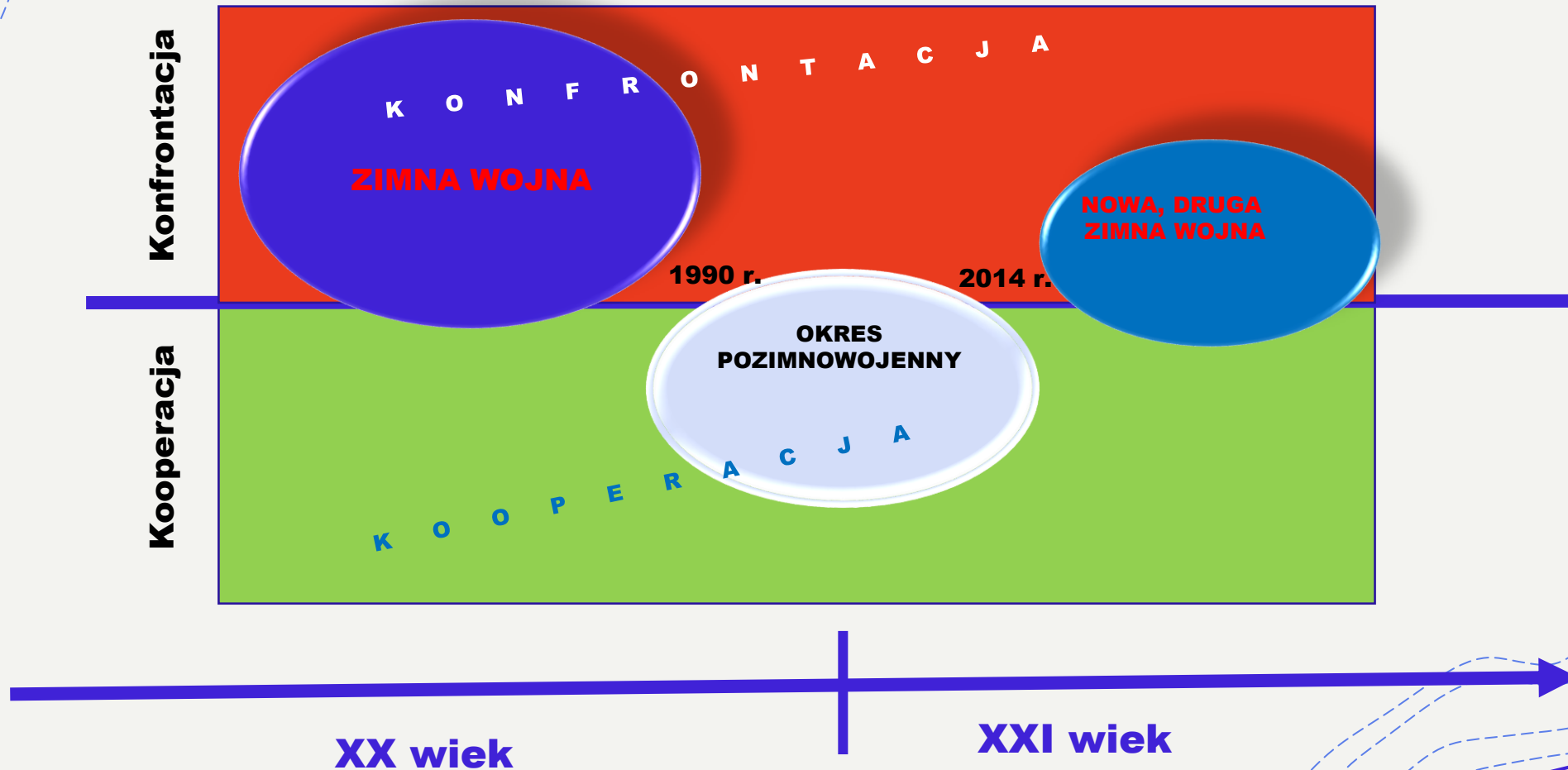

GŁÓWNE PODMIOTY I WEKTORY GLOBALNEJ RYWALIZACJI WIELKOMOCARSTWOWEJ

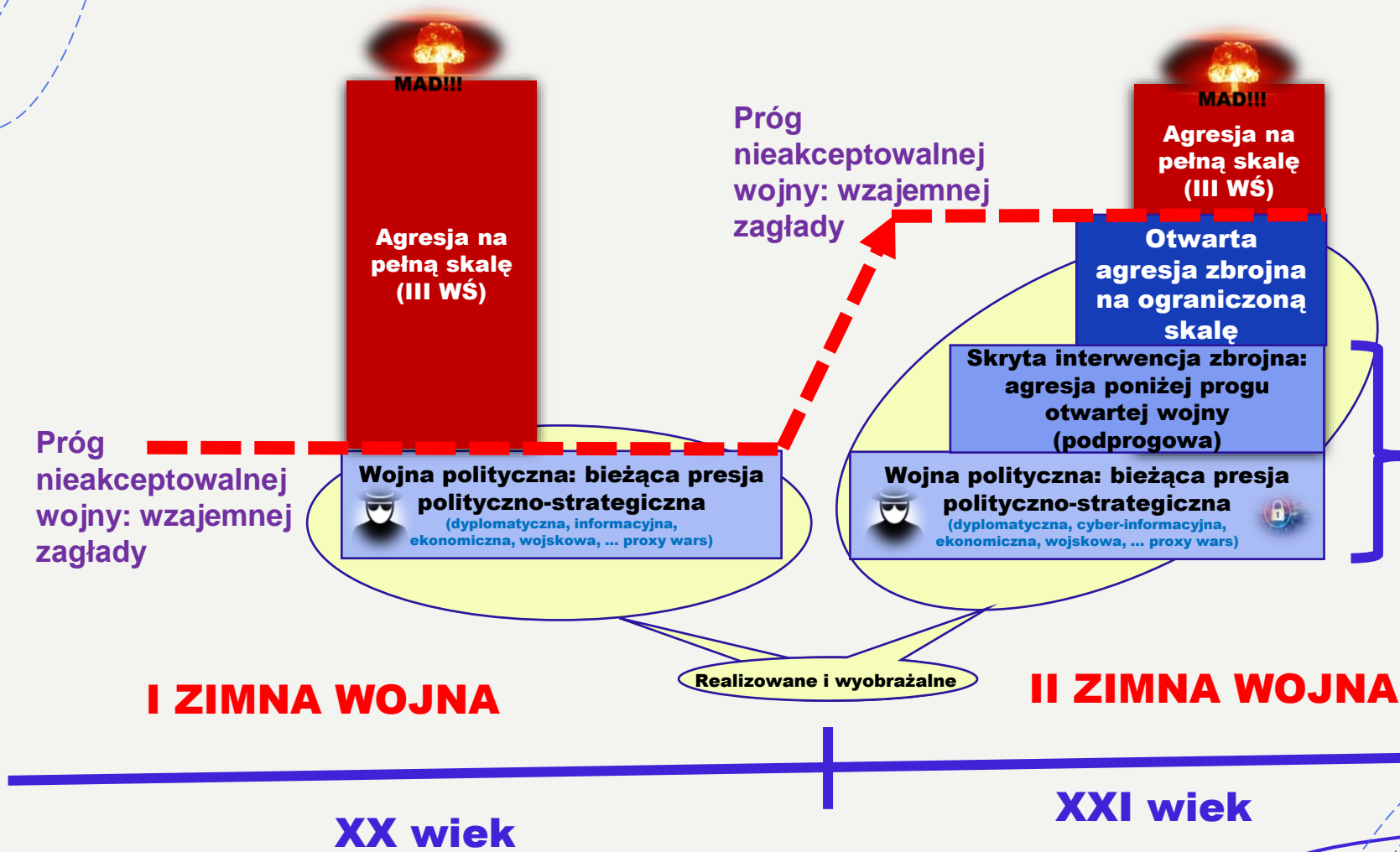

Rosja – Zachód

**Od zimnej wojny, przez okres pozimnowojenny do ...
nowej (drugiej) zimnej wojny**

Porównanie I zimnej wojny XX wieku z nową (II) zimną wojną XXI wieku: poziomy/stopnie eskalacji

Zimna wojna jako praktyczne zjawisko w stosunkach międzynarodowych, w tym stosunkach bezpieczeństwa i jednocześnie jako kategoria teorii tychże stosunków, pojawiła się w erze nuklearnej, a jej istotą jest konfrontacja polityczna między dwoma stronami, które w razie bezpośredniej wojny „gorącej” mogłyby z gwarantowaną pewnością wzajemnie się zniszczyć i dlatego w tej konfrontacji nie przekraczają jej progu.

- *Operacje hybrydowe*
- *Operacje w „szarej strefie”*
- *Operacje „pod fałszywą flagą”*

Scenariusze wojny rosyjsko-ukraińskiej i główne konsekwencje dla warunków bezpieczeństwa Polski

- **Zwycięstwo Rosji**
 - *Zwiększenie agresywności Rosji. Od szantażu mogłaby przejść do realnego ataku ograniczonego*
- **Wojna nierozstrzygnięta: (a) permanentna, pełzająca lub (b) czasowo zamrożona**
 - *Ciągła niestabilność strategiczna. Podtrzymywany intensywny szantaż, skoro działa*
- **Zwycięstwo Ukrainy**
 - *Oslabienie Rosji. Wobec słabości konwencjonalnej wzrost roli broni jądrowej w jej strategii*

**Rosyjskie zagrożenia
dla Polski
jako państwa frontowego
II zimnej wojny**

Poziomy (rodzaje) zagrożeń bezpieczeństwa Polski w warunkach II zimnej wojny

- I poziom: bieżąca **presja polityczno-strategiczna** (wojna polityczna w ramach II zimnej wojny Zachodu z Rosją)
- II poziom: **agresja podprogowa** (skryta, zakamuflowana interwencja zbrojna i niezbrojna, agresja hybrydowa, w szarej strefie)
- III poziom: **agresja ograniczona** (pod parasolem szantażu taktyczną bronią atomową)
- IV poziom: **wojna na pełną skalę (totalna)** między Rosją a Zachodem

I poziom: presja polityczno-strategiczna (wojna polityczna)

- Coercive diplomacy (**Ławrow!**)
- Operacje szpiegowskie
- Dywersja informacyjna, w tym cyberdywersja
- Szantaż i sankcje ekonomiczne (energetyczne, finansowe...)
- Dyslokacja i modernizacja wojska
- Manewry wojskowe (**ZAPAD**)
- Prowokacyjne incydenty wojskowe
- Proxy wars

Wpływ wojny w Ukrainie: scenariusze

Zwycięstwo Rosji:
*presja wzmocniona,
zwłaszcza wojskowa –
dyslokacja, manewry,
incydenty*

Wojna nierozstrzygnięta:
*jak dotąd; Rosja bardziej
zajęta Ukrainą*

Zwycięstwo Ukrainy:
*osłabienie presji; Rosja
bardziej zajęta sobą*

II poziom: skryta interwencja zbrojna (agresja podprogowa)

- **Uruchamianie/wykorzystywanie wewnętrznych sił antypaństwowych przez służby specjalne**
- **Operacje cyberdywersji**
- **Skryte, zakamuflowane, „pod fałszywą flagą” użycie wojsk specjalnych i/lub niepaństwowych formacji zbrojnych oraz miejscowego świata przestępczego: „zielone”, „czarne” i „szare ludziki”**
- **Ośłona interwencji szantażem otwartego konfliktu zbrojnego („kułak konwencjonalny” - duże zgrupowanie wojsk rozwinięte np. w ramach ćwiczeń typu ZAPAD w pobliżu granic NATO, szantaż ryzykiem nuklearnym)**
- **Uwaga: sytuacje trudnokonsensusowe w NATO/UE**

**Wpływ wojny
w Ukrainie:
scenariusze**

**Zwycięstwo Rosji:
większe ryzyko agresji
podprogowej**

**Wojna nierozstrzygnięta:
jak dotąd; Rosja bardziej
zajęta Ukrainą**

**Zwycięstwo Ukrainy:
osłabienie ryzyka; Rosja
bardziej zajęta sobą**

III poziom: agresja ograniczona

- Agresja ograniczona co do celów (np. **demonstracja słabości NATO**) i/lub terytorium (np. **pomost do Kaliningradu**)
- Przejście od agresji skrytej do otwartej
- Zmasowane cyberoperacje oraz selektywne uderzenia raketowo-lotnicze
- Błyskawiczna **operacja aterytorialna** (rajd, operacja desantowa) wymierzona w tzw. strategiczny „punkt ciężkości” przeciwnika (kluczowe obiekty infrastruktury krytycznej, stolica) dla złamania woli oporu i doprowadzenia do zawieszenia broni na warunkach agresora
- **Agresja terytorialna** o ograniczonym rozmachu (celach, skali, terytorium...) w ramach realizacji **strategii „faktów dokonanych”**
- **„Parasol” taktycznej broni jądrowej (doktryna deeskalacji nuklearnej)**

**Wpływ wojny
w Ukrainie:
scenariusze**

**Zwycięstwo Rosji: dużo
większe ryzyko agresji
ograniczonej**

**Wojna nierozstrzygnięta:
wyraźnie zmniejszone
ryzyko agresji
ograniczonej**

**Zwycięstwo Ukrainy:
bardzo zmniejszone na
wiele lat ryzyko agresji
ograniczonej**

IV poziom: Wojna na pełną skalę

- **Wariant bardzo mało prawdopodobny – jak w czasie I zimnej wojny**
- **Wyrwanie się spod kontroli agresji ograniczonej**
- **Błąd ludzki/technologiczny**
- **Cyberdywersja strony trzeciej w systemie kierowania bronią raketowo-nuklearną**
- **MAD: Mutual Assured Destruction (zasada wzajemnego gwarantowanego zniszczenia) – jako bezpiecznik**

Wpływ wojny w Ukrainie: scenariusze

Zwycięstwo Rosji:
dotychczasowy poziom ryzyka bez większych zmian

Wojna nierozstrzygnięta:
zwiększona chęć szantażu nuklearnego

Zwycięstwo Ukrainy:
*wyraźnie zwiększona rola **broni nuklearnej** w polityce Rosji*

Ryzyka krajowe

- **Spółeczna podatność na manipulacje (rosyjska dezinformacja)**
- **Skłonność do podziałów wewnętrznych**
- **Brak strategicznego (długodystansowego) podejścia elit politycznych do kierowania państwem (dominacja perspektywy kadencyjnej)**
- **Luka technologiczna, uzależnienie od jednego dostawcy broni (USA)**
- **Problemy demograficzne**

**Uwaga: brak jej w obecnej
Strategii Bezpieczeństwa
Narodowego**

STRATEGIA OPERACYJNA

**(zadania strategiczne
systemu obronności)**

RODZAJE DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH

1. Pogotowie (czujność, ubezpieczenie) strategiczne

- a) Współpraca sojusznicza i partnerstwa (**odstraszanie sojusznicze!**)
- b) Wywiad i kontrwywiad (**przeciwzaskoczenie!**)
- c) Przygotowania obronne (doskonalenie i **sygnalizacja** własnych zdolności i gotowości do adekwatnego [**uprzedzającego?**] reagowania)

2. Reagowanie kryzysowe

- a) Pozamilitarne (dyplomacja, sankcje...)
- b) Militarne (udział w misjach i operacjach, wsparcie partnerów w kryzysie, manewry, podnoszenie gotowości własnego systemu...)

3. Obrona (działania wojenne)

- a) Odparcie agresji podprogowej – samodzielne lub sojusznicze (**problem sytuacji trudnokonsensusowych**)
- b) Odparcie agresji ograniczonej – na własny kraj lub sojusznika (**z ryzykiem opóźnionej reakcji całego sojuszu i/lub „pata” w następstwie szantażu TBJ**)
- c) Obrona przed agresją na pełną skalę – obrona sojusznicza od początku

Operacja obronna NATO: wyzwania, dylematy i zadania

- **Doktryna polityczna: obrona „każdego cala” terytorium NATO; doktryna strategiczna obrona uprzedzająca?**
- **Monitorowanie kryzysu i wykrycie narastającego zagrożenia (działania przeciwwzaskoczeniowe) wywiad, rozpoznanie: działania narodowe, oceny sojusznicze**
- **Wzmożenie odstraszania (powstrzymywania, mitygowania): operacja kontr-kryzysowa sił szybkiego reagowania; podwyższenie gotowości sił narodowych wydzielonych do dyspozycji NATO; reakcja mini-koalicji wewnątrz NATO (?); uaktualnienie planów operacyjnych...**
- **Przekazanie wojsk w operacyjne podporządkowanie dowództw sojuszniczych (Transfer of Authority)**
- **Operacja obronna: najpierw narodowa?, od razu sojusznicza?**
- **Manewr strategiczny głównych sił wzmocnienia i kontrofensywa**
- **Próg wojny nuklearnej???**

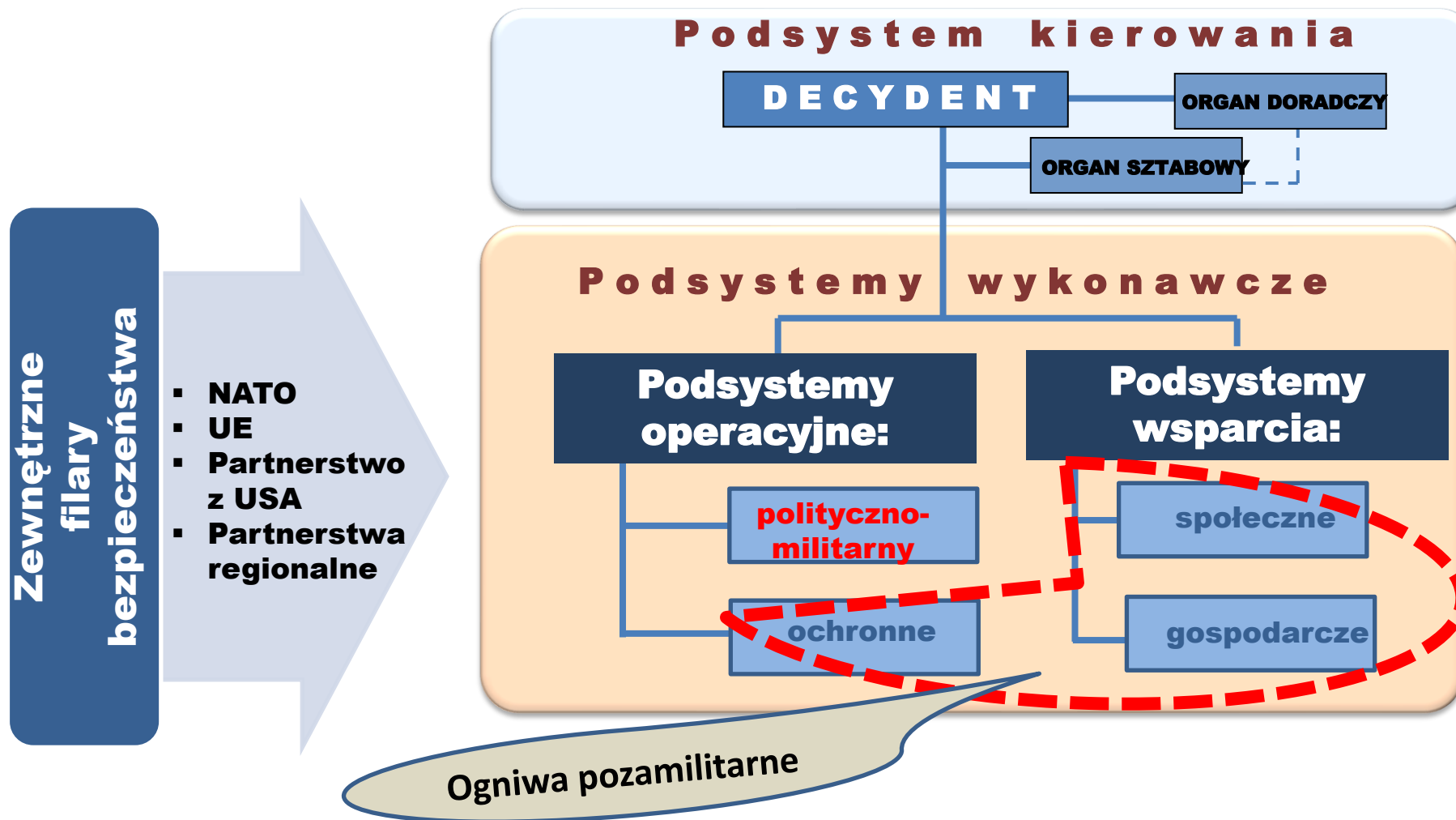
NARODOWA OPERACJA OBRONNA: dylematy

- **Problem zaskoczenia agresją:**
 - **Zaskoczenie strategiczne [wojną],**
 - **Zaskoczenie operacyjne [metodą agresji],**
 - **Zaskoczenie taktyczne [czasem, miejscem...]**
- **Agresja terytorialna i ... aterytorialna?**
- **Czas obrony samodzielnej – zależny od skali zaskoczenia i metody obrony**
- **Przestrzeń: obrona głęboka – obrona frontalna – obrona przestrzenna. Rola „Tarczy Wschód”**
- **Państwo podziemne - zbrojny ruch oporu:**
 - **powszechny (WOT?) czy profesjonalny (Wspec?)**

STRATEGIA PREPARACYJNA

**(zadania w zakresie przygotowania
systemu bezpieczeństwa narodowego)**

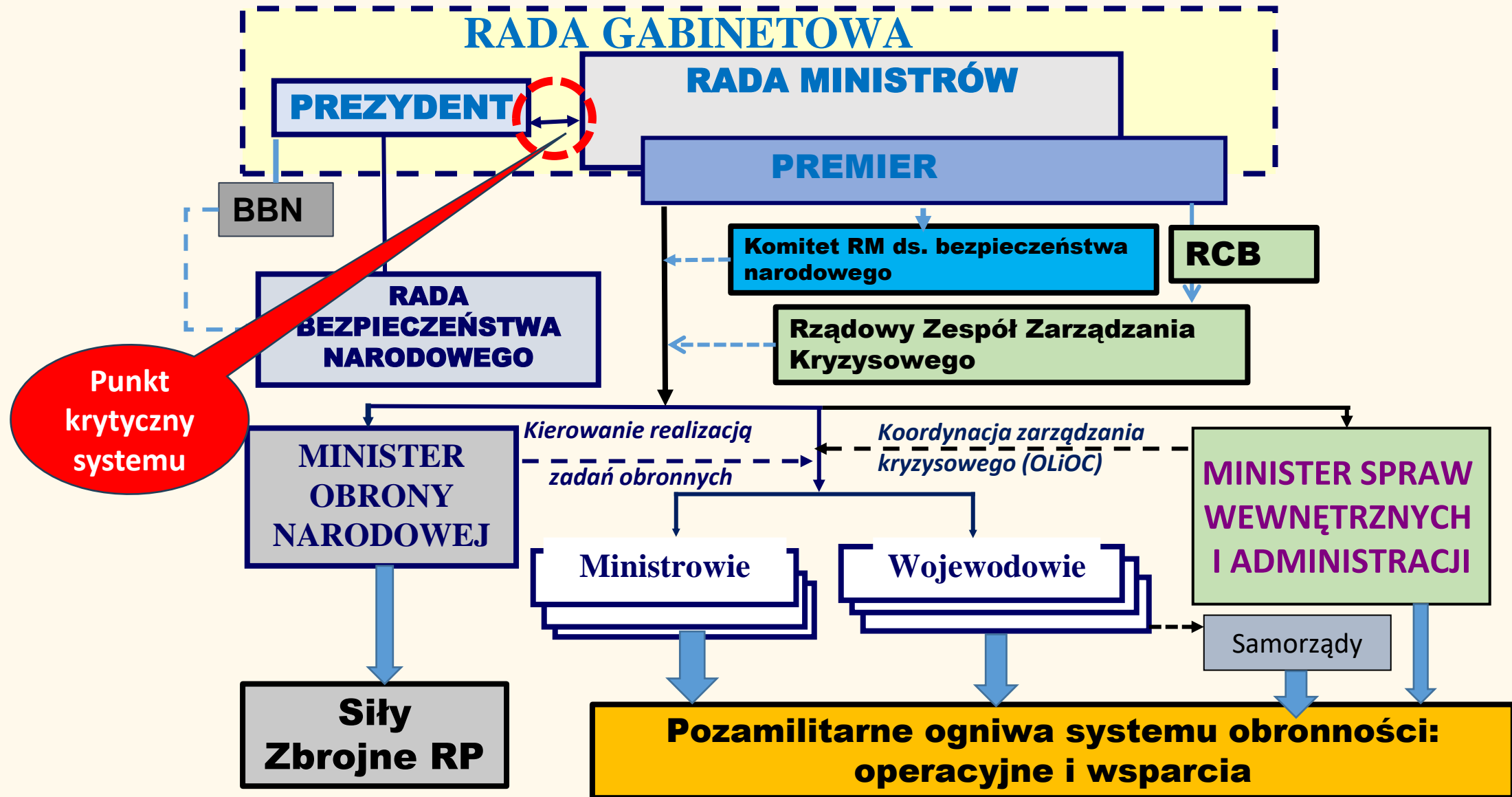
ZASOBY STRATEGICZNE PAŃSTWA: System bezpieczeństwa narodowego

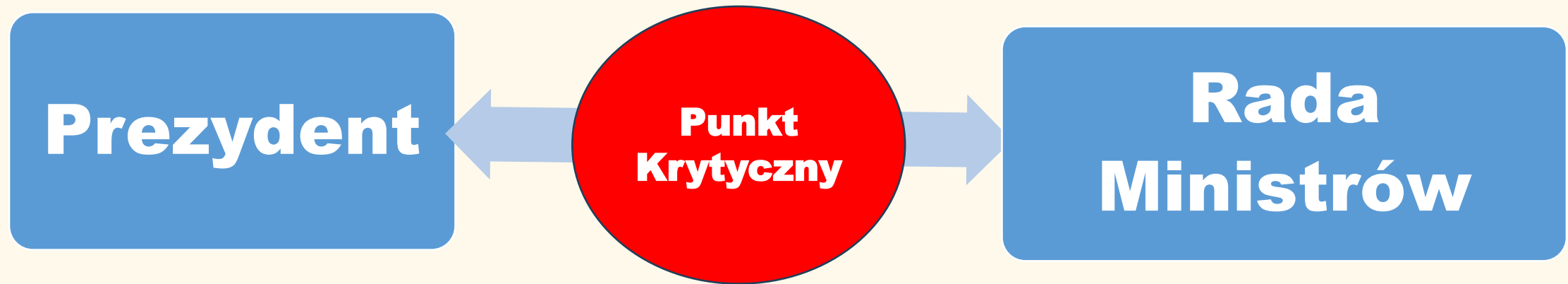
STRATEGICZNE PRIORYTETY PREPARACYJNE

- 1. Podsystem kierowania bezpieczeństwem narodowym – integracja oraz systemowa poprawa współdziałania Prezydent – Rada Ministrów.**
- 2. Podsystemy operacyjne, w tym militarny i innych służb mundurowych – przede wszystkim jakościowa transformacja (rozwój, modernizacja) adekwatnie do potrzeb strategicznych.**
- 3. Podsystemy wsparcia (cywilne: administracyjne, gospodarcze, społeczne) – powszechność przygotowań, w tym edukacja dla bezpieczeństwa, OC oraz rozwój przemysłu obronnego.**

SYSTEM KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTEM NARODOWYM

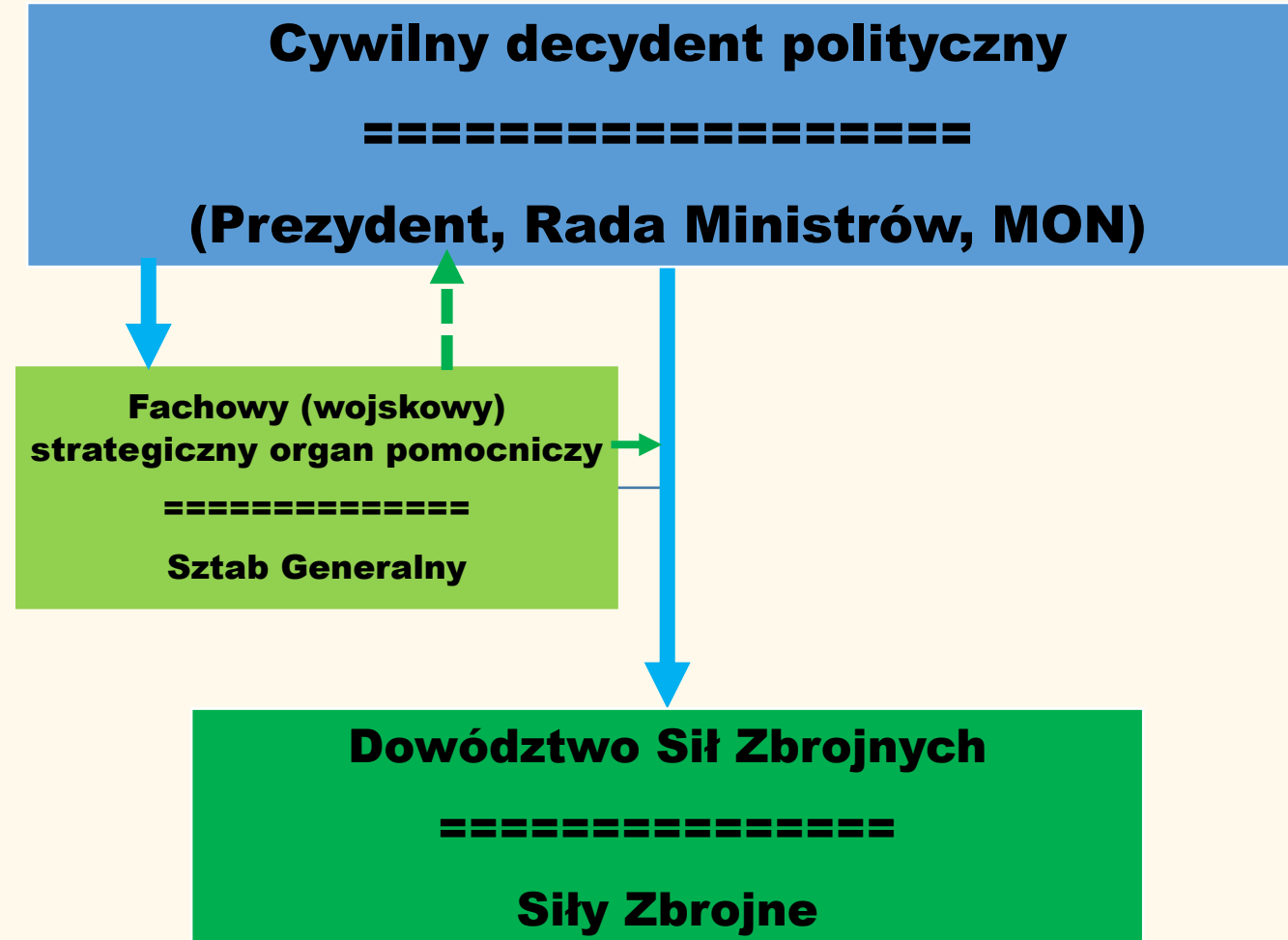
Kierowanie bezpieczeństwem narodowym, w tym obroną państwa

Warto uregulować:

- **Rada Gabinetowa** jako konstytucyjne forum współdziałania PRP-RM. Jej rola w czasie wojny.
- Rola **RBN** jako platformy politycznego konsensusu
- **Rada Ministrów na cz. W** (w ramach Rady Gabinetowej razem z PRP: jako **Wojenna Rada Gabinetowa/Gabinet Wojenny**)

Istota cywilnego kierowania Siłami Zbrojnymi przez władze państwa (zwierzchnictwa polityczno-strategicznego)

OBECNY SYSTEM KIEROWANIA I DOWODZENIA SIŁAMI ZBROJNYMI (SKiD): ryzyko woluntaryzmu/samowoli zwierzchnictwa cywilnego w czasie pokoju i autonomizacji wojska w czasie wojny

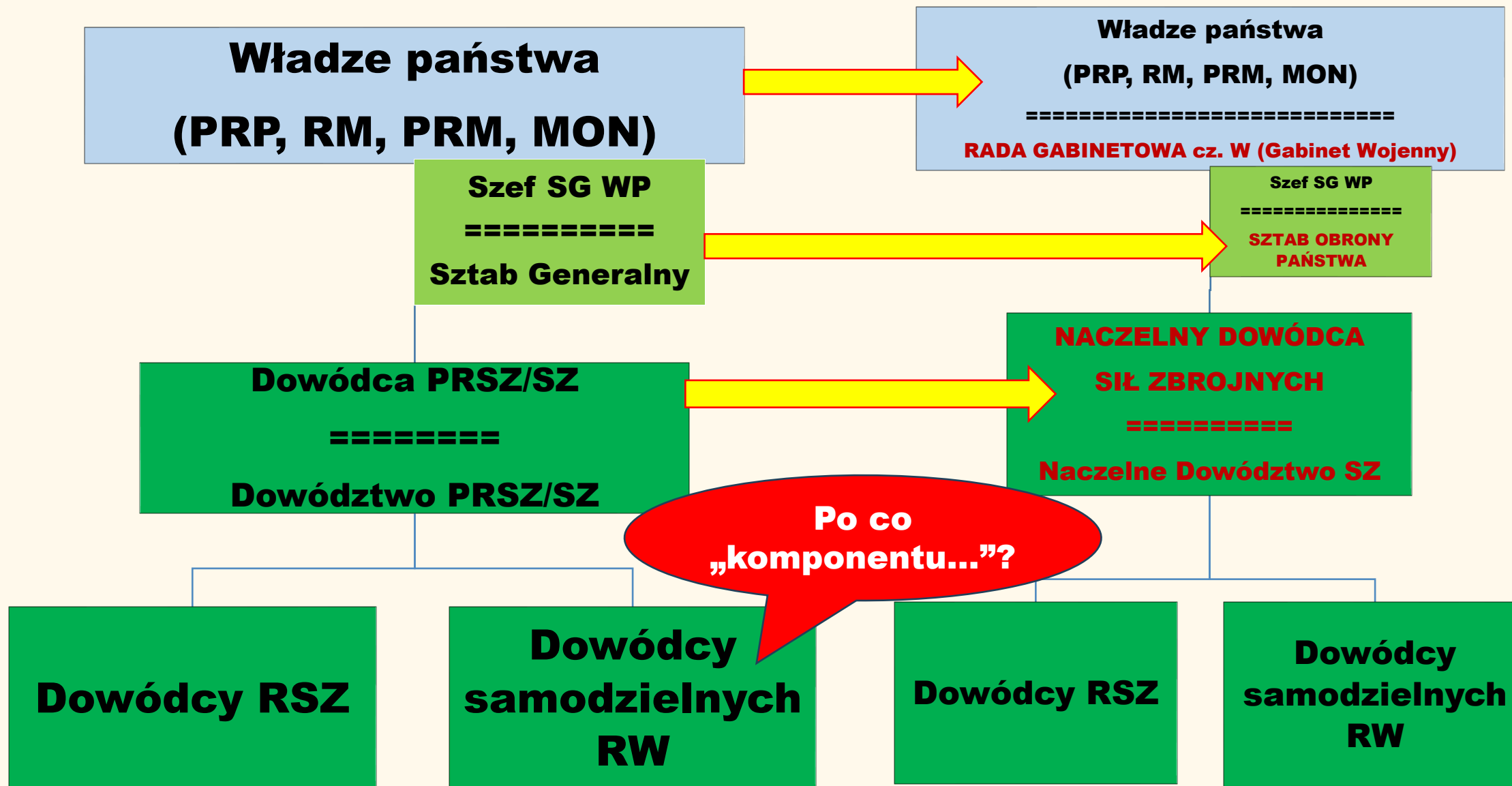

PROPONOWANY SYSTEM KIEROWANIA I DOWODZENIA SIŁAMI ZBROJNYMI (SKiD)

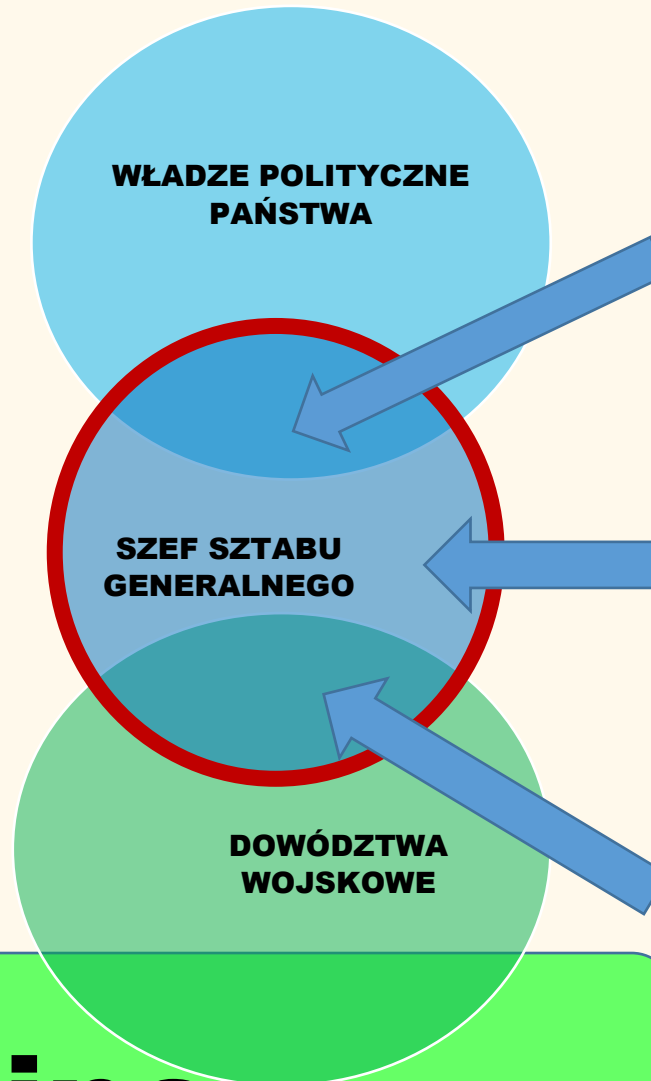

SKiD SZ w czasie P

SKiD SZ w czasie W

**ROLA SZEFA SZTABU
GENERALNEGO JAKO
ZWORNIKA SYSTEMU
DEMOKRATYCZNEGO,
CYWILNO-WOJSKOWEGO
KIEROWANIA SIŁAMI
ZBROJNYMI**

Zadania szefa SG:

- **Doradza Ministrowi Obrony Narodowej (w czasie wojny – także Prezydentowi RP) w kierowaniu SZ**
- **Planuje obronę państwa przez siły zbrojne oraz programuje ich wieloletni rozwój**
- **Nadzoruje z ramienia MON (w czasie wojny – także PRP) realizację zadań przez dowództwa SZ**

Siły Zbrojne

Priorytety transformacji Sił Zbrojnych

- **Kadrowe - paradygmat jakościowy a nie ilościowy:**
 - Jakość wojska – dorównanie najlepszym armiom NATO (ważne we wspólnych operacjach), liczebność – na jaką nas stać po spełnieniu wymagań jakościowych.
 - **Duża armia na czas W – tak** (choć w ramach NATO nie jest to najważniejsze); **duża armia w cz. P – niekoniecznie. Dlatego priorytet dla wojsk rezerwy!**
- **Organizacyjne – wymagania szybkiego/uprzedzającego reagowania i długotrwałego działania w warunkach państwa frontowego II zimnej wojny:**
 - Uzupelnąć zawodowe wojska operacyjne do pełnych etatów – **gotowość do natychmiastowego działania!**
 - Stworzyć **formacje wojsk rezerwowych** (w tym na bazie części WOT)
 - WOT natychmiast włączyć w system dowodzenia wojskowego: **pod DGRSZ**
 - Rozwijać perspektywiczne rodzaje wojsk: cyberobrony, satelitarne, dronowe
- **Techniczne – priorytety**
 - Środki walki niekinetycznej/informacyjnej: **środki przeciwwzaskoczeniowe** (wywiad/kontrwywiad, środki kosmiczne), cyberbroń, środki WRE
 - Środki rażenia i manewru: **obrona powietrzna** (przeciwrakietowa, przeciwlotnicza, przeciwdronowa); śmigłowce i bezzałogowce/drony (powietrzne, morskie i lądowe); **broń precyzyjna** (rakietowa i artyleryjska) dalekiego zasięgu (lądowa, powietrzna i morska)

Pozamilitarne podsystemy operacyjne

- Służby specjalne (AW, ABW, CBA, SWW, SKW) – **problem nadzoru**
- Policja, SOP – **unikać upolitycznienia**
- Straż Graniczna – **granice zewnętrzne UE (może na granicy wschodniej razem z nadgranicznymi formacjami WOT – Korpus Ochrony Pogranicza?)**
- Straż Pożarna – **główne formacje OC na cz. W**

Gospodarcze i społeczne podsystemy wsparcia

- **Przemysł obronny – unowocześnienie przez kooperację międzynarodową, istotne zwłaszcza w kontekście produkcji wysoce z informatyzowanych systemów walki i wsparcia**
- **Zapasy strategiczne – poziom krytyczny. Amunicja (precyzyjna!)**
- **Systemy komunikacji – infrastruktura krytyczna, bezpieczna łączność, cyber-**
- **Edukacja – powszechność przygotowań**

SYNTEZA PRIORYTETÓW STRATEGICZNYCH RP

- **Strategiczne (długoterminowe) interesy państwa a nie doraźne (bieżące) cele polityczne partii rządzącej muszą być podstawą rozwoju potencjału bezpieczeństwa**
- **Konieczny jest aktywny udział w transformacji NATO i UE (Europejska Unia Obronna) stosownie do wymagań II zimnej wojny w Europie, w tym w budowie adekwatnego odstraszania sojuszniczego (problem udziału w *nuclear sharing*) oraz wdrażania doktryny obrony uprzedzającej**
- **Prymat jakości nad ilością oraz zdolności przeciw-zaskoczeniowe, obrona powietrzna, broń precyzyjna dalekiego zasięgu, drony i wojska rezerwy to najważniejsze priorytety transformacji (rozwoju) sił zbrojnych**

Dziękuję😊

Pytania?

*Zapraszam
też na:*

www.koziej.pl
[@SKOZIEJ](https://www.instagram.com/skoziej)